

N&M BULLETIN & MILJØ

Pirattfangst av hval

side 3

Dårlig bok om PVC

side 3

Alle er for miljøet

side 4&5

SV modererer miljøpolitikk

side 7

Sjokktall om bilutslipp

siste side

Forurensning fra samferdsel:

Norge verst i Norden

Norge kommer dårligst ut av de nordiske landene i forurensning fra transportsektoren. Det viser en ny rapport fra Nordisk Ministerråd. Vi tar jumboplassen både i CO₂- og NO_x-utslipp og støy. NO_x- og CO₂-utslippene er femti prosent større i Norge pr. innbygger enn i Danmark.

JON KNUT BERG

I rapporten «Nordisk trafikk og miljø» er de nordiske landene sammenlignet med hensyn til støy, NO_x og CO₂ fra transportsektoren. På alle disse områdene får Norge jumboplassen – vi forbigås av både Sverige, Danmark og Finland.

Rapporten er skrevet av Asplan Østlandet og A/S Civitas i Norge. Den kommer ut i en rapportserie fra Nordisk Ministerråd. Rapporten tar opp miljøproblemer fra samferdsel i Norden, tiltak mot miljøproblemer fra samferdsel og styringsmuligheter for gjennomføring av miljøtiltak.

På støytappen

I rapporten er det regnet ut antall personer utsatt for støy over 65 decibel fra transportsektoren ved sitt bosted. I prosent av befolkningen ligger Norge på topp, med tolv prosent. Deretter kommer Danmark og Sverige med elleve prosent og Finland med sju prosent.

N&M Bulletin har regnet ut utslippsmengde av CO₂ og NO_x i forhold til befolkningen på

bakgrunn av totaltallene i rapporten.

Hver nordmann slipper ut 31,8 kilo NO_x i året fra innelands samferdsel. Finnene tar andreplassen med 29,7 kilo. Så kommer svenskene med 25,8 kilo og danskene med 21,6 kilo.

I CO₂-løpet leder nordmennene med 2,85 tonn hver i året. På de neste plassene kommer svenskene (2,37 tonn), finnene (2,22 tonn) og danskene (1,95 tonn).

Lite kollektivtrafikk

Det er vanskelig å peke på årsaken til Norges dårlige plassering. Man kan ikke trekke noen klar konklusjon ut fra tabellene i rapporten om hvor mye transport som blir utført i de nordiske landene.

Samlet sett er det små forskjeller i utført transport pr. innbygger i de andre nordiske landene. Norge ligger litt under Sverige og Finland og litt over Danmark.

Imidlertid kommer Norge dårlig ut med hensyn til bruk av kollektivtrafikk pr. innbygger. I Sverige er det tre ganger så mye bruk av jernbane og bybane som i Norge. I Finland er det dobbelt så mye. På den annen side ligger vi likt med danskene i bruk av bane. Men i

Danmark er det over femti prosent mer bussbruk enn i Norge. En del av forklaringen på vår dårlige miljøstatistikk innen samferdsel kan dermed ligge i at vi satser for lite på kollektivtrafikken.

Norge skiller seg også ut med hensyn til spesielt mye sjøtransport av gods. Det er nesten fem ganger så mye sjøtransport av gods i Norge som i Danmark, og over dobbelt så mye som i Sverige og Finland. Men sjøtransport av gods er mindre miljøskadelig enn vegtransport, slik at forklaringen til Norges dårlige plassering neppe kan hentes her.

Det er bare små forskjeller i bruken av personbil i de nordiske landene. Personbilen står for 54 prosent av alt transportarbeidet i Norden, inkludert gods- og persontrafikken.

Lederen i Stortingets samferdselskomite, John S. Tveit (Kr.f.) innrømmer overfor N&M Bulletin at innsatsen når det gjelder forurensning fra transportsektoren ikke er god nok i dag. Men han mener at både regjering og Storting tar problemet på alvor.

– I første omgang må vi arbeide for å få mer bruk av gass i busser og ferjer, sier Tveit.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: (02) 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: (02) 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: (02) 11 61 90
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad GPG Sats & Trykk as, Oslo

Norge – et u-land

Vi må ha særordninger for utslippene våre hvis vi skal inn i EF. I Norge kan vi slippe ut mye mer fordi vi har så mye rent vann, mener Thorbjørn Berntsen. Og det er klart at det finnes jo ikke bedre resipienter enn for eksempel Iddefjorden.

I denne post-EØS-tid, er det mulig at miljøbevegelsen bør ta Berntsens utspill i søndagens dagsrevy som et godt argument for norsk EF-medlemskap. Det er imidlertid verdt å merke seg at Berntsen ikke bare snakket om treforedlingsindustriens allehånde utslipp, men også om våre traumatiske vansker med å redusere norske utslipp av VOC. Og det har jo slett ingen ting med EF å gjøre. Det dreier seg om en avtale i ECE-sammenheng, altså et FN-organ for Europa.

– Ute på havet er det jo veldig mye frisk luft, ytret Dagsrevy-reporter Kjell Berger, og fordundre meg hørtes det faktisk ut som om mannen mente det ironisk. Og det er jo ikke bare NRK-folk som har kommet med skjeve kommentarer om norske utslipp i Nordsjøen. Ikke minst i forhandlingene om VOC-utslipp falt det biske sarkasmer blant annet fra britiske diplomater.

Nå trimmer norske miljødiplomater puntlærshuden før nye forhandlingsrunder med EF. I notater og innlegg skal de fortelle resten av Vest-Europa at Norge i teknologisk og industrimessig forstand er et u-land, som dessverre ikke ser seg råd til å gjennomføre miljøtiltak på linje med andre land. «Best Available Technology» – et hurraord som Norge har viftet mye med, er dessverre ikke oppnåelig for norsk næringsliv.

Men det er klart vi er en pådrivernasjon! Ingen er mer kostnadseffektive enn oss. Kraftutbyggingen i Svartisen, for eksempel – det er kostnadseffektivt, det.

– Den nye energiloven gjør at det blir en økonomisk risiko å bygge ut vannkraft, og det har det jo ikke vært før, sa generaldirektør Erling Diesen i NVE for to år siden.

Diesen tok feil, dessverre. For flertallet av norske politikere er lønnsomheten, for ikke å snakke om miljøhensynet, uinteressant hvis det står om stemmer.

Vi har altså råd til å bygge ut åpenbart ulønnsomme kraftverk, som vi utvilsomt ikke trenger. Men vi har ikke råd til å sørge for nødvendig reduksjon av VOC-utslipp i Nordsjøen eller utslipp av klor og organisk stoff fra treforedlingsindustrien.

Vi hørte ikke at Berntsen sa noe om CO₂ eller NO_x i søndagens dagsrevy. Men vi kan gjette hva han mener. Har han den nødvendige troverdighet til å sitte som miljøvernminister lenger?

Gunnar Bolstad

«Kull er tull»

NNVs bulletin er en frisk og som regel saklig løpende informasjon om det som rører seg innenfor området miljøvern. Det henvises ofte til miljø, økonomi og andre relevante forhold når det søkes etter miljøvennlige konklusjoner, men lederen i nr. 18 synes her å blande kortene på en noe uryddig måte.

Redaktør Bolstad går her mot at det i fremtiden skal drives kullgruver på Svalbard. Han har utvilsomt et godt økonomisk argument dersom hver arbeidsplass pr. år må bli subsidiert med mellom en halv og en million kroner. Videre er det lett å akseptere at Bolstad finner det ønsket med store inngrep i Svalbards skjøre natur.

Men logikken i denne ledelsen synes å svikte når det påpekes at Svalbardkull vil avgi CO₂ når det brennes. Kull dekker i dag cirka 30 prosent av verdens primære energibehov. Fordi kullreservene er vesentlig større enn de samlede kjente forekomster av olje og gass så er ekspertene enige om at kull i uoverskuelig fremtid vil måtte spille en hovedrolle i verdens energiforsyning. Men vi får alle håpe at denne rollen vil bli noe mindre dominerende enn i dag fordi kull gir mer CO₂ enn olje og omlag det dobbelte

av naturgassens CO₂-utslipp pr. energienhet.

FN og miljøforskerne er enige om at det er det landet der CO₂-gassen slippes ut, som skal belastes med utslippet og ikke det landet der kullene, oljen eller gassen er produsert eller generert. Dette er viktig for Norge som slipper ut cirka 35 millioner tonn CO₂ pr. år. Skulle Norge i tillegg ha blitt belastet med utslippet fra all norsk olje og gass etter at den er eksportert, så ville Norges CO₂-utslipp ha blitt tidoblet til cirka 350 millioner tonn pr. år.

Det er ingen grunn til å ha dårlig CO₂-samvittighet for en produsent av kull, olje eller gass så lenge selve produksjonen og transporten til brukeren gjøres på en CO₂-rasjonell måte. For Svalbard er det da positivt å vite at kullene kanskje kan erstatte australske kull som er fraktet halve jorden rundt for å komme til Europa.

Sammenlikningen av Svalbardkullenes karboninnhold med de samlede norske utslipp har derfor ingen mening. De øvrige argumentene som fremføres synes imidlertid gode nok for å gi NNV en solid plattform for å gå i mot en fortsatt satsing på kulldrift på Svalbard.

*Med vennlig hilsen
Lars Nygaard, Trondheim*

Kraftverk i Bamble

Miljøverndepartementet (MD) reagerer på at miljøkonsekvensene ikke er vurdert ved bygging av et minikraftverk i Bamble i Telemark. Kraftverket er et pilotprosjekt, og femti prosent av investeringskostnadene er betalt av Norges Vassdrags- og energiverk (NVE).

Det er en bonde i Bamble som har laget kraftverket, som leverer fem kWh. Moe har ifølge Aftenposten demmet opp et tjern, og en 500 hundre meter lang ledning fører vannet inn til turbinen.

I et brev til Olje- og energidepartementet skriver MD at fylkesmannen i Telemark ikke har vært forspurt om miljøkonsekvensene av anlegget i Bamble.

«Anlegget innebærer regulering i vassdraget. Dette tilsier at det bl.a. bør foretas miljøvernfarelige vurderinger av tiltaket og at forholdet til vassdragslovens bestemmelser om allmenne interesser blir avklart før tiltaket blir gjennomført,» skriver MD.

Frykter piratfangst av hval

– Norges gjenopptagelse av hvalfangsten kan føre til økt piratfangst og smugling av hvalkjøtt, sier Jonathan Holliman, forskningsrådgiver i Friends of the Earth Japan, til N&M Bulletin.

RAGNHILD SVED

Så lenge det ikke finnes et kontrollsystem som sikrer mot ulovlig fangst og ulovlig handel med hvalkjøtt, er det stor fare for at norsk hvalfangst kan bli et dekke for piratfangst, frykter Holliman.

– Enhver eksport av hvalkjøtt til Japan, enten det kommer fra lovlig fanget hval i Norge eller andre steder, vil trolig utløse en betydelig økning i smuglingen av hvalkjøtt fra land som Sør-Korea, Taiwan, Filippinene, Kina, fra Russlands stillehavskyst og fra enkelte land i Latin-Amerika, sier Holliman.

Dette kjøttet vil trolig komme fra sjeldne og truede hvaler, kanskje til og med blåhval og brydehval, sier han.

– På denne måten kan det bli en direkte forbindelse mellom norsk, kommersiell hvalfangst og ulovlig fangst på truede hvalarter i Asia og Stillehavet, sier Holliman.

Han sier at selv den japanske forskningsfangsten har ført til økt piratfangst og smugling av hvalkjøtt. I en rekke tilfeller er smuglere tatt, men utgjør trolig bare en liten del av det virkelige omfanget av denne virksomheten. I ett tilfelle ble det oppdaget 100 tonn smuglet hvalkjøtt i et varehus og ingen kunne forklare hvor det kom fra.

– Skal man hindre dette, trengs det kontrollsystemer lik det man har i CITES, avtalen

om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter, før kommersiell fangst eventuelt kan starte. Men hvordan skal man finansiere skikkelige kontrollsystemer når hvalbestandene er så små, spør Holliman.

Han frykter at det ikke finnes vilje, verken blant hvalfangstnasjonene eller internasjonalt, til å opprette slike systemer.

– Vi mener hvalindustrien, som har ødelagt hvalbestandene, burde garantere for kontrollsystemer som hindre ulovlig fangst. Men enkelte innen den japanske hvalindustrien sier rett ut at dersom de skulle sørge for kontrollsystemer, vil fangsten bli ulønnsom, sier Holliman.

Genteknologilov med mangler

– Det er bra at et forslag til genteknologilov endelig er lagt fram, men det er beklagelig at loven ikke skal omfatte norsk virksomhet i utlandet, sier Karen Johanne Baalsrud, nestleder i Naturvernforbundet og medlem av Bioteknologinemda.

RAGNHILD SVED

– Vi kan selvfølgelig ikke forlange at norsk lov skal gjelde i andre land, men man burde for eksempel kreve konsekvensanalyser ved norsk genteknologisk virksomhet i utlandet, på samme måte som i Norge, sier Baalsrud.

Hun beklager dessuten sterkt at regjeringen ikke samtidig har tatt opp spørsmålet om patent på genteknologiske produkter. Søknadene står i kø, og det er allerede gitt patent på liv her i landet, en melkesyrebakterie.

– Dette er stikk i strid med signalene fra stortingsdebatten om emnet, hvor det var klart at

ingen ønsket at det skulle være mulig å ta patent på levende organismer, sier Baalsrud.

Sterk formulering

Ifølge lovforslaget skal utsetting av genmodifiserte organismer bare godkjennes når det ikke er fare for miljø- eller helseskader. Det skal dessuten legges «vesentlig vekt på om utsettingen har samfunnsmessig nytteverdi og er egnet til å fremme en bærekraftig utvikling».

– Dette er en sterk formulering, som ikke finnes i andre lands lovtekster, sier Karen Johanne Baalsrud.

Genteknologiloven er en såkalt ramme- og fullmaktslov, hvilket betyr at den praktiske reguleringen av genteknologi-

er for en stor del skjer gjennom forskrifter. Men slike forskrifter er ennå ikke utformet. – Det er sørgelig at dette arbeidet er kommet så kort, sier Baalsrud, som peker på at meningen var at lov og forskrifter skulle tre i kraft samtidig.

Genteknologiloven vil trolig bli behandlet i Stortinget like før eller like etter jul. Forskrifter vedrørende utsetting og transport av genmodifiserte organismer vil bli sendt på høring innen kort tid, og målet er at de skal tre i kraft før neste vekstsesong, opplyser Miljøverndepartementet. Forskrifter for forskning og industriell bruk av genteknologi er under utarbeidelse i Sosialdepartementet, men det er ikke klart når disse vil bli lagt fram.

–Hydro skjuler fakta

Norsk Hydros nye bok om PVC får skarp kritikk fra miljøbevegelsen. Både Greenpeace og Naturvernforbundet mener at Hydro skjuler ubehagelige fakta.

JON KNUT BERG

– Denne boken er det samme som om atomkraft-industrien hadde skrevet om kjernekraft og miljø uten å vurdere faren for alvorlige reaktorulykker, sier cand. scient. Fredrik Theisen i Naturvernforbundet i en kommentar til Hydros nye PVC-bok.

Boken ble presentert av generaldirektør Egil Myklebust i Norsk Hydro på et seminar i forrige uke. Boken heter «PVC og miljø» og er skrevet av Hydros egne eksperter. I tillegg har forskere i inn- og utland kommet med innspill underveis. Boken er trykket i 18.000 eksemplarer. Konklusjonen i boken er at det omstridte plastmaterialet PVC ikke er verre enn andre plasttyper. Det er en konklusjon som Fredrik Theisen ikke stiller seg bak.

Står ikke der

– Den viktigste innvendingen mot boken er det som ikke står der. Rapporten gir ingen helhetlig vurdering av miljøskadelige klororganiske stoffer og andre miljøgifter som slippes ut i miljøet gjennom PVC-produktets livsløp, fra råstoff til avfall, sier han.

Han sier at utslipp fra produksjonen er lemfeldig behandlet, og at boka lar tvilen komme PVC til gode der skadevirkninger ikke er bevisst.

– Det er ingenting som tyder på at Hydro har skjønnet hva føre-var-prinsippet går ut på, sier Theisen.

Emballasje på naturens side.
Keyes Norway a.s.
3500 Hønefoss
Tlf.: (067) 23 422. Fax: (067) 22 456

PLM MOSS
GLASS DIVISION

FRIONOR

FRIONOR A/S

P.O.Box 195 1324 LYSAKER
Tlf.: (02) 12 30 10 Fax: (02) 12 16 80

Kristiansand Energiverk
Postboks 2034 Posebyen
4602 KRISTIANSAND S
Tlf.: (042) 27 060

Gallup: Stor miljøbevissthet over hele verden

Folk verden over er generelt svært bekymret over miljøproblemene både lokalt og globalt. I en verdensomspennende meningsmåling svarer et flertall at de er villige til å prioritere miljøvern foran økonomisk vekst.

GUNNAR BOLSTAD

Undersøkelsen er utført av det internasjonale Gallup-instituttet i 24 land verden over. I alt 22.000 mennesker har besvart spørsmål i perioden januar til mars i år, og resultatene ble første gang presentert på en konferanse i Canada nylig.

Den foreløpige rapporten er interessant lesning og stikker hull på en rekke myter. Meningsmålingen bekrefter det som norske målinger tidligere har vist – at folk flest er villige til ty til mer drastiske løsninger enn deres politikere er.

I 15 av 24 land nevnes miljøspørsmål som et av de tre

viktigste problemene. Det eneste problemet som enhetlig nevnes oftere er økonomiske spørsmål. Spesielt interessant er det at miljøproblemer blir nevnt som mest viktig i flere av de fattige landene, særlig i Mexico (29%), India (21%) og Chile (20%).

Det er verdt å merke seg at spørsmålet er stilt uten svaralternativer. Ordene er altså ikke blitt lagt i munnen på folk. På direkte spørsmål er det bare en svært liten prosentandel som avviser miljøspørsmål som lite alvorlige.

Miljø først

På spørsmål om miljøvern burde prioriteres foran økonomisk vekst, mente flertallet ja i alle land bortsett fra tre. Nei-flertall fant man naturlig nok i lavinntektsland (Nigeria, India og Tyrkia), men også her var det en betydelig andel (34-43%) som ville prioritere miljøvern på bekostning av økonomisk vekst.

Blant befolkningen i i-landsgruppen var det bare japanerne som ikke var villige (31% ja) til å betale mer for varer for å oppnå et bedre miljø. I lav- og mellominntektslandene er bildet mer differensiert, og det er interessant å merke seg at klare flertall i India, Chile, Mexico og Brasil er villige til å betale mer.

I kjølvannet av Rio-konferansen, der fattige land sto mot rike, er det interessant å legge merke til at befolkningen både i fattige og rike land er villige

til å ta på seg en god andel av skylden for de globale miljøproblemene, og at flertallet av befolkningen i de 13 lav- og mellominntektslandene (med unntak av to) mente at i-land og u-land må bære ansvaret sammen.

Blant høyinntektslandene mener befolkningen i seks av elleve land at industrilandene må bære størstedelen av ansvaret. Her er nordamerikanere (USA og Canada) minst villig til å ta på seg skyld, mens Norge er «snillest» – hele 65 prosent av nordmennene mener at industrilandene må ta på seg mest skyld. Bare 26 prosent mener at i-land og u-land må dele ansvaret likt.

Internasjonalt byrå

I alle land går folk sterkt inn for å opprette et internasjonalt miljøbyrå som skal arbeide for internasjonale løsninger, og at de nasjonale regjeringene skal yte midler til dette byrået. Entusiasmen er noe mindre når det blir spørsmål om man går inn for at dette byrået skal gi noen form for overnasjonal myndighet på bekostning av nasjonale regjeringer. Frihetsselskende nordmenn tilhører den minst entusiastiske halvdel på dette spørsmålet, mens vi er blant de mest glødende tilhengerne av et internasjonalt miljøbyrå. Men hele 65 prosent av nordmennene er altså villige til å avstå nasjonal myndighet, mot 79 prosent i Nigeria og bare 52 i Danmark.

Støtt
Naturvernforbundet

Alle bryr seg om globalt miljø

Innbyggerne i fattige land er mer bekymret for nære miljøproblemer som luft- og vannkvalitet enn folk i rike land. Men bekymringen for globale problemer som ozonhull og drivhuseffekt er nokså likelig fordelt over hele kloden.

GUNNAR BOLSTAD

Folk i Nigeria (65%) og Polen (62%) synes deres lokale drikkevannssituasjon er svært bekymringsfull, mens bildet er motsatt i Nederland (1%) og Danmark (5%), viser Gallup-undersøkelsen.

Av lokale miljøproblemer rangerer nordmenn drikkevannskvalitet som det mest alvorlige (13%). Uhyre interessant for norske sosiologer må det være å notere seg at hele åtte prosent av nordmennene mener at overbefolkning er et svært alvorlig miljøproblem i deres lokalsamfunn, mens bare fem prosent i det uomtvistelig overbefolkede Japan synes dette er et problem i deres nabolag (1% i Danmark, 5% i Nederland, 45% i India).

Bekymret Polen

Polakkene (60%) er betydelig mer bekymret for drivhuseffekten enn folk i USA (47%), og markerer seg i det hele tatt gjennom hele undersøkelsen som et av de mest bekymrede folkeslag i verden.

Av globale miljøproblemer er det imidlertid mange som rangeres foran den globale oppvarmingen. Vann- og luftforurensing blir av store flertall verden over oppfattet som alvorlige globale problemer. Svært mange er også bekymret for regnskogene, og denne bekymringen er like stor i Brasil og Mexico som i Nord-Europa.

Forøvrig er det bare på Filipinene at folk tror at drivhuseffekten er farligere enn hull i ozonlaget. Dette kan ha med geografisk beliggenhet å gjøre. Jo lenger sør eller nord man

kommer på kloden, jo mer bekymret er folk for et svekket ozonlag (Uruguay 84%, Chile 78%, Brasil 74%, Tyskland 78%, Canada og Norge 70%).

Selvilde

Polakker og russere har det dårligste selvbildet blant de 24 nasjonene som deltar i undersøkelsen. Hele 88 prosent mener at miljøet i landet deres er i svært eller nokså dårlig forfatning. I motsatt ende av skalaen finner vi Norge, der bare 11 prosent mener det tilsvarende. På den annen side er det bare danskene som er mer svartsynete enn oss i vår bedømmelse av miljøet i verden som helhet. 92 prosent av danskene mener at miljøkvaliteten i verden er svært eller nokså dårlig, mot 88% i Norge, 73% i Polen og 66% i Russland.

Redd for helseproblemer

Et nesten skremmende stort flertall av dem som deltok i Gallup-undersøkelsen mener at miljøproblemer vil få store eller nokså store konsekvenser for folks helse i løpet av de neste 25 årene. Nesten 80 prosent av russerne mener at miljøet allerede gir helseproblemer.

I 16 av de 24 landene er flertallet av den oppfatning at miljøet allerede påvirker helsen. I de nordiske landene (Norge 27%, Danmark 14% og Finland 21%) er det færre som mener at dette er tilfellet i dag, men i alle de 24 landene mener det store flertallet at dette vil skje i løpet av de neste 25 årene. I 18 land tror over 70 prosent dette. I kontrast til dette er det bare i fire land at flertallet tror at miljøskader spilte noen rolle for helsen for ti år siden.

– Mens økonomiske bekymringer dominerer folks liv, er mange mennesker fanget av

miljøproblemer som direkte påvirker helsen deres. Erkjennelsen av at helse henger sammen med miljøproblemer har utvilsomt bidratt til folks bekymring for miljøet, skriver Gallup-instituttet i sin kommentar til undersøkelsen.

– Usikkert

– Det er usikkert hvor stor sammenhengen mellom miljø- og helseproblemer er og vil være i framtiden, mener Grete Botten ved Statens Institutt for Folkehelse. – Sammenhengen er vanskelig å dokumentere og folks begreper er muligens noe

uklare. Men det er klart at sammenhengen er klarere i land som Polen og Russland enn her i Norge, mener Botten, som deltar i et prosjekt som skal kartlegge forholdet mellom luftforurensing og barneastma.

Forskningsprosjektet omfatter 4.000 barn i hele Oslo som skal følges fra fødsel til toårsdag og skal gi et svar på om NO₂ fra biltrafikken er en avgjørende faktor for frekvensen av astma blant småbarn. Endelige resultater fra undersøkelsen vil ikke foreligge før i 1995.

Grønt forbruk

«Grønt forbruk» er et populært tiltak i hele verden, skal man dømme etter Gallup-undersøkelsen.

Særlig i Vest-Europa og Nord-Amerika velger folk miljøvennlige varer så godt de kan, men også i resten av verden forsøker store andeler av befolkningen å velge miljøvennlige varer.

Forøvrig står det ikke så sprekt til med folks innsats. Bare mindre andeler er eller har vært aktive i miljøorganisasjoner. Noe større andeler har brukt stemmeseddelen for å få innvalgt miljøvennlige politikere.

Generelt har folk i utviklingsland mer tro på aktivistsgruppers påvirkningskraft enn de som bor i rikere land. Blant lavinntektslandene er det imidlertid tre markerte unntak: I de tidligere østblokklandene Russland, Ungarn og Polen er det under 20 prosent som tror at slike grupper har stor påvirkningskraft, mens mellom 15 og 25 prosent mener at aktivistmiljøer ikke har noen innflytelse i det hele tatt.

Jevnt over mener flertallet i de fleste land at regjeringen må ta hovedansvaret for å beskytte miljøet. Det er et interessant trekk at folk i u-land i større grad mener at den enkelte innbygger må ta et hovedansvar enn i land med mer velsmurte samfunnsmaskinerier. Bare i fire land mener flertallet at næringslivet må bære hovedansvaret, selv om en betydelig andel i de fleste land mener dette.

24 land med

Disse landene deltok i undersøkelsen: Nigeria, India, Filipinene, Tyrkia, Polen, Chile, Mexico, Uruguay, Brasil, Ungarn, Russland, Portugal, Sør-Korea, Irland, Storbritannia, Nederland, Canada, USA, Danmark, Tyskland (Vest), Norge, Japan, Finland og Sveits.

PC-tilbud fra Cinet

Mitac bordmodell

486DX prosessor, 33 MHz klokkehastighet
Super VGA grafikkort - 1024x768 oppløsning
4 MB RAM
120 MB harddisk
DOS 5.0 og Windows 3.1
Cinet PS/2 mus
14" Super VGA lavstråle (MPR-II) fargeskjerm

kr. 15.450,-

eks. mva.

Mitac lavprofil bordmodell

386SX prosessor, 25 MHz klokkehastighet
Super VGA grafikkort - 1024x768 oppløsning
2 MB RAM
60 MB harddisk
DOS 5.0
14" Super VGA lavstråle (MPR-II) fargeskjerm

kr. 8.950,-

eks. mva.

© CINET

Cinet A/S, Postboks 9913 Ila, 0132 Oslo,
Telefon (02) 38 70 00, Telefax (02) 38 70 70

Tenk flere trekk fremover - tenk miljø!

TOSHIBA KOPIMASKINER

MILJØVENNLIG - IKKE BARE PÅ PAPIRET

TOSHIBA KOPIMASKINER inngår i et totalt miljøkonsept som også fører til bedret innemiljø ved:

- ozonfilter
- støvfilter
- meget lavt støynivå
- returordning for forbruksartikler og slitedeler
- bruk av miljøpapir godkjent av Stiftelsen for Miljømerking.

TOSHIBAS nye generasjon av kopimaskiner opprettholder fortsatt en høy driftssikkerhet og effektivitet ved:

- automatisk papirvalg
- automatisk forstørrelse og forminskning
- automatisk og meget rask to-sidig kopiering
- kraftig zoom fra 50% - 200%
- opptil 70% lengre levetid på maskin og forbruksartikler

MILJØMASKINEN MANGE VIL KOPIERE

IMPORTØR: **ESSELTE SYSTEM**
TLF.: (02) 89 70 00

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

TOSHIBA

GRØNT KONTOR

et skritt i riktig retning

Miljøriktig papir fra

Tlf: 042-55 711

Hvordan kan et lite merke på en konvolutt ha betydning for et renere miljø?

Miljømerket på våre konvolutter er din garanti for at du bruker et produkt som sparer naturen.

Tønsberg Papirindustri bruker hvitt, klorfritt miljøpapir i sin konvoluttproduksjon

GRÅTT OG MILJØVENNLIG eller FARGERIKT OG MILJØVENNLIG? Valget er ditt!

De fargerike FLEXI og POLIFIN permene kan bestilles i papir og bokhandlene, S-lagene eller direkte fra vår fabrikk.

ROSENVIK-PRODUKTER
7300 ORKANGER
Telefon: (074) 80 811
Telefax: (074) 82 312

Våre produkter finner du i Naturvernforbundets Grønt kontorliste over miljøvennlig kontorrekvisita.

Du finner oss over hele landet.

Bli "miljøarkivist" du også!

Norges eneste 100% resirkulerte perm
* Vannbasert lim * Vannbaserte farger
Fås som:
Brev - Smal - Ring og Tidsskriftsamler
Kan også leveres med eget trykk/logo i spesialproduksjon.
Selges gjennom de fleste bok og papirhandlere i landet.

H. Clausen
Tlf. 02 - 20 50 55 A/S JEDELSKAP Fax 02 - 20 57 85

SV på tilbaketog

SV har bestemt seg for å forkaste sine konkrete, tallfestede miljømål. Tidsfrister og prosentvis reduksjoner er erstattet med ulne ønsker.

JON KNUT BERG

I likhet med de andre partiene, har SV nå firt kraftig på sine miljømål. I utkastet til arbeidsprogram, som ble lagt fram for et par år siden, er de konkrete miljømålsbjørnene langt færre enn i forrige arbeidsprogram for perioden 1989 til 1993. Blant annet er disse målene nå fordultet:

- fordobling av råoljeprisen
- 30 prosents reduksjon av NO_x innen 1995
- 90 prosent reduksjon av SO₂ innen 2000
- 100 prosents reduksjon av miljøgifter
- 25 prosents reduksjon av privatbilismen innen ti år
- 50 prosents reduksjon av nitrogenutslippene og 80 prosents reduksjon av fosforutslippene innen 1995
- ingen nye konsesjoner til oppdrettsanlegg

Det betegnende er at ingen av disse målene er erstattet med nye tallfestede mål.

I tillegg foreslår SV nå at haloner, KFK og stoffer med klor og brom skal forbys innen 1997. I forrige program var 1995 satt som tidsfrist.

Vil ha flyavgift

På den annen side har SV nå fått inn en del nye mål i programmet. Det er blant annet at forskningsreaktoren i Halden legges ned og at det skal innføres flyavgift i Sør-Norge. Som en kuriositet kan dessuten nevnes at SV nå erklærer at totalforbud mot røyking er et langsiktig mål.

Et mer overordnet mål i SVs nye program er nei til økonomisk vekst. Men i spørsmålet om økonomisk vekst ligger det en kime til motsetninger. Programkomiteens leder, Lisbeth Holand, skrøt under presentasjonen av programmet at «SV også har et næringsprogram.» Hun sikter her til forslag som skal føre til økt aktivitet i det private næringsliv. Når SV samtidig roper etter økt vekst i offentlig sektor, blir kravet om

stans i den økonomiske veksten lite troverdig. I beste fall kan man si at spørsmålet om vekst er et uavklart punkt i det nye programutkastet.

Programutkastet er delt inn i Miljøsamfunnet, Solidaritetssamfunnet, og Norge i Verdenssamfunnet. Overskriften Miljøsamfunnet er imidlertid misvisende, fordi en god del punkter i dette kapittelet ikke har det ringeste med miljøspørsmål å gjøre. «Å støtte verdiskaping og investeringer i små og mellomstore bedrifter» og «Å opprette et sentralt Industrireisningsselskap som kan bidra til større industriprosjekter» kan neppe betegnes som miljøtiltak. Med dette forsøker SV å gi programmet en sterkere grønnfarge enn det egentlig er dekning for.

SV ønsker at to prosent av BNP skal gå til bistand. Av dette skal 25 prosent gå til Øst-Europa. I forrige program skulle alt gå til fattige land i sør.

Nyttig fra Worldwatch

Worldwatch Institute lanserer nå en statistisk årbok for «trendene som skaper vår framtid.» Boken skal komme hvert år og vil være et supplement til en annen årlig bokbikgivenhet fra instituttet, State of the World.

JON KNUT BERG

«Vital Signs 1992», heter den nye boken, som er å få på engelsk gjennom Worldwatch Institute Norden i Tønsberg. Boken tar for seg tall som er vitale for livsvilkårene på jorda. Her finner du verdensomspennende statistikk om for eksempel mat- og energiproduksjon, tilstanden i atmosfæren, barnedødelighet, militærutgifter og gjeldsbyrden i den tredje verden.

Ved framleggelsen av boken

sa instituttets leder i Norden, Magnar Norderhaug, at den budbringer både positive og negative nyheter. Det negative er befolkningsveksten, som nå er den største noengang i historien. Samtidig er verdens kornlagre på et minimumsnivå, og kornarealet pr. person er avtakende. På toppen av alt har fiskeproduksjonen nådd en øvre grense.

På den positive polen kunne Norderhaug anføre at det omtrent er slutt på etableringen av nye kjernekraftverk, og oljeproduksjonen har stagnert. Det samme har utslippene av

CO₂, mens det er en dramatisk nedgang i produksjonen av KFK. Norderhaug mente også det er positivt at gassproduksjonen er sterkt økende i verden.

– Det ser ut til at overgangen til et bærekraftig samfunn må baseres på gass, sa han.

Samtidig minnet han om at prisen på solenergi faller sterkt år for år, og at produksjonen av sol- og vindenergi øker med 15 prosent i året.

– Dette er vekstnæringer, og Norge er allerede i bakleksa, sa Norderhaug.

Takk for støtten!

Sørlaminering as

LAMINERTE TREKONSTRUKSJONER
4532 ØYSLØD - TLF 043 88 403
TELEFAX 043 88 479

NRV Nedre Romerike Vannverk A/L
Strandvn. 22 - Boks 25, 2011 Strømmen
Tlf (06) 81 50 50 - Telefax (06) 80 05 51

Arendal Smelteverk

Vet du at vi lager silisiumkarbid som brukes til bl.a. slipepapir og slipeskiver?

Selfint
SELSKAPET FOR FORBØRING OG INNOVASJON I NORD-TRONDHJEM AS

Tele-mobil
DIVISJON I TELEVERKET

NOKIA AS

Postboks 148
1362 Billingstad
Tlf.: (02) 98 10 05

barwil

Triumph
INTERNATIONAL

Sjokktall om bilforurensning

70 prosent av alle norske biler slipper ut mer kullos (CO) enn nødvendig. Og 20 prosent av katalysatorbilene slipper ut mer kullos enn kravene som er satt til fabrikantene. Det viser to nye undersøkelser om henholdsvis Esso og Teknologisk Institutt (TI) står bak.

JON KNUT BERG

Ti tusen biler landet over ble tidligere i år undersøkt på 150 Esso-stasjoner. Ilseng Motor i Hamar dro rundt med to trede-
møller og testet kullos-utslip-
pene fra bilene.

Resultatene fra undersøkelsen foreligger nå, og de er nedslående:

- 70 prosent av alle person-
bilene hadde høyere kullosut-
slipp enn det som var nødven-
dig i forhold til motorens evne

- 35 prosent av alle bilene
hadde ulovlig høye kullosut-
slipp

En fersk rapport fra Tekno-
logisk Institutt viser at 21 per-

sent av bilene med katalysator
hadde for høye kullosutslipp i
forhold til fabrikkasjonskrave-
ne. Fabrikkasjonskravene er satt
av myndighetene. Rapporten
heter «Brukte katalysatorbilers
utslipp» og kom ut i august i år.

Rapporten viser for øvrig at
alle de undersøkte bilene til-
fredstilte kravene om NO_x- og
HC-utslipp.

Rapporten baserer seg på et
tilfeldig utvalg av bare 11
brukt biler. Men katalysatorbil-
er ble også gransket i Esso-un-
dersøkelsen. Her viste det seg
at 6-7 prosent av bilene hadde
for høye CO-utslipp i forhold
til fabrikkasjonskravene.

Skifte katalysator?

Det kan være to årsaker til at

katalysatoren ikke fungerer
som den skal. Det kan være at
motoren ikke er riktig justert,
eller det kan være at katalysa-
toren er ødelagt, for eksempel
ved at det er brukt blyholdig
bensin. Det koster fra fem til
femten tusen kroner å skifte ut
katalysatoren. En defekt katalysator kan avsløres ved en av-
gasskontroll langs vegen, eller
bileieren kan frivillig teste bi-
len hos biltilsynet.

Bilimportørene i Norge gir
en garanti til kjøperne om at
katalysatoren skal virke etter
hensikten de første 8.000 mile-
ne. Men det kan være vanske-
lig for bilistene å bevise at ka-
talyator-svikten skyldes fabri-
kasjonsfeil og ikke bilistens
egen vanskjøtsel.

Økoinitiativ

Økologi-initiativet Gamle Oslo
skal fremme kunnskap om by-
økologi. Miljøverndeparte-
mentet har bevilget 40.000 kro-
ner til prosjektet.

Prosjektet skal studere alle
sider ved bydelens økologi, fra
arealbruk og transport til støy
og kulturlandskap.

- Det viktigste i første om-
gang er å øke både politkenes
og beboernes kunnskaper.
Kunnskapen skal vi bruke til å
påvirke eksisterende planer,
men også for å kunne endre
rammer som er miljøskadelige,
sier Bård Isdahl. Han er en av
initiativtakerne til prosjektet
som er organisert av ildsjeler
Grønland og Nedre Tøyen be-
boerforening.

Utover høsten og våren blir
emnet tatt opp i en rekke åpne
foredrag. Først ut er beboerak-
tivistene og byplanleggeren Ola
Siverts som legger fram erfa-
ringene fra mangeårig utvikling
av bydelen Nordnes i Bergen.

G A V E A B O N N E M E N T

Natur & Miljø Bulletin kommer ut med ferskt miljøstoff hver 14.
dag, og er en ypperlig julegave til en som liker å holde seg orientert på
miljøfronten. Fyll ut kupongen eller ring (02) 71 55 20, og vi sender
deg postgiro innbetalingskort.

Straks du har betalt, sender vi gavekort til mottakeren som fra den
dato vil motta **Natur & Miljø Bulletin** resten av året + hele 1993!

Priser pr. år: Bedriftsabonnement kr 500,-
Ikke medlem kr 350,-
Medlem kr 180,-

Julegavepris: kr 180,- uansett kategori!

Giver:

Navn: _____

Adr.: _____

Postnr./sted: _____

Mottaker:

Navn: _____

Adr.: _____

Postnr./sted: _____

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Naturvern-
forbundet
betaler
porto.

Svarsending

Avtale nr. 109 000/5Pb

 **NATURVERN
FORBUNDET**

Grünerløkka postkontor
0505 Oslo